

B.B.-LEIDRAAD
INZAKE DE OPZET EN DE ORGANISATIE
VAN DE
ZELFBESCHERMING
EN
BEDRIJFS(ZELF)BESCHERMING

Uitgegeven door het Ministerie

van

Binnenlandse Zaken

STAATSDRUKKERIJ EN UITGEVERIJBEDRIJF

B.B.-LEIDRAAD

INZAKE DE OPZET EN DE ORGANISATIE
VAN DE
ZELFBESCHERMING
EN
BEDRIJFS(ZELF)BESCHERMING

Uitgegeven door het Ministerie

van

Binnenlandse Zaken

INHOUD

	Blz.
§ 1. Inleiding	5
§ 2. Aanvalsobjecten, -methoden en -middelen	5
§ 3. Wat daar tegenover te stellen?	6
§ 4. Begripsomschrijving	7
§ 5. Zelfbescherming	9
§ 6. Blok- en wijkbescherming	11
§ 7. Het Blokhoofd.	13
§ 8. De Blokploeg	18
§ 9. Het Wijkhoofd	21
§ 10. Inzet blok- en wijkbescherming	25
§ 11. Bedrijfszelfbescherming	30
§ 12. Bedrijfsbescherming	31
§ 13. Bijzondere beschermingsmaatregelen	32
§ 14. Toezicht van gemeentewege	33
§ 15. Het Hoofd Zelf (en Bedrijfs)Bescherming.	34
§ 16. Reeds thans te nemen maatregelen en Naschrift	37

De naam Burgerlijke Verdediging is vervangen door „**Bescherming Bevolking**”.

§ 1. INLEIDING

De moderne oorlogvoering, waarin niet alleen de conventionele aanvalsmiddelen, doch ook het atoomwapen, bacteriologische en virologische, chemische en andere speciale wapenen een eventuele aanvaller ter beschikking kunnen staan, eist tot in het uiterste opgevoerde afweermaatregelen, ook in de civiele sector. Zonder deze zullen, indien Nederland andermaal in oorlogshandelingen zou worden betrokken, grote verliezen aan levens en bezittingen, ernstige beschadiging van vele steden en de ondergang van ons land teweeg kunnen worden gebracht.

„De oorlogvoering en de voorbereiding daarvan”, zo schreef de Minister van Binnenlandse Zaken in zijn „Nota inzake de Burgerlijke Verdediging” dd. 19 October 1950 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, „hebben in de laatste halve eeuw meer en meer een *totaal karakter* aangenomen. Betekenden zij bij de aanvang dier ontwikkeling nog het opbouwen en in werking stellen van een militair apparaat, waarbij het burgerlijk openbare leven achter het front, afgezien van zekere economische inspanningen vrijwel ongestoord voortgang had, thans eisen zij alle krachten zowel individuele als collectieve, zowel militaire als burgerlijke, in gelijke mate tot het uiterste op. De ontwikkeling der techniek speelde hierbij een belangrijke rol.

Vroeger hadden de oorlogshandelingen een meer beperkt en lokaal karakter, thans echter zoekt de vijand zijn tegenstander ook *achter de frontlijn* en waar hij maar kan, te treffen.”

De totale oorlog heeft derhalve zijn invloed op het gehele volk. Was er eigenlijk in de afgelopen oorlog, met name in Engeland en Duitsland, wel één man of vrouw, die niet op enige wijze aan de oorlog deel nam en waren er nog wel bedrijven, fabriekscomplexen of steden van enige omvang, die niet door luchtaanvallen werden bedreigd?

§ 2. AANVALSOBJECTEN, -METHODEN EN -MIDDELEN

De objecten, welke het doel van deze luchtaanvallen kunnen zijn, de te bezigen aanvalsmethoden en de te gebruiken aanvalsmiddelen werden in de Toelichting op de Leidraad voor de opbouw van een burgerlijke organisatie tot bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen, besproken.

In een afzonderlijk van Rijkswege voor het personeel van de organisatie „Bescherming Bevolking” beschikbaar te stellen instructieboekje (een elementaire cursusaanvalsmiddelen) zullen nader uitvoerig worden behandeld:

het gevaar dat uit de lucht kan worden verwacht;

de aanvalsmethoden en aanvalsmiddelen (brisantbommen, brand-

bommen, brandplaatjes, raketbommen, vliegende bommen, geleide projectielen, bommen met speciale tempering, napalmbommen, chemische en andere speciale wapenen en atoombommen);

de uitwerking dier aanvallen;

de trefkansen;

het bestrijden der brandverwekkende aanvalsmiddelen en het onschadelijk maken van brandbommen.

§ 3. WAT DAARTEGENOVER TE STELLEN?

Om aan deze gevaren het hoofd te kunnen bieden is over het gehele land de organisatie Bescherming Bevolking ontwikkeld.

Zij omvat een overheidsorganisatie, o.m. bestaande uit onderscheidene diensten zoals de brandweer, de geneeskundige dienst, de opruim- en reddingsdienst ~~van~~ ^{ter} de dienst Sociale Verzorging, doch eveneens, en bepaaldelijk niet in de laatste plaats, de *zelfbescherming*, welke in eerste aanleg de gevolgen der aanvallen zoveel mogelijk zal dienen te bestrijden.

De bevolking zal moeten weten, hoe zij onmiddellijk handelend kan optreden door beginnende branden te blussen, personen uit ingestorte gebouwen te bevrijden en gewonden de eerste hulp te verlenen.

Daartoe zullen in de eerste plaats de leden van blokploegen in de gelegenheid worden gesteld opleidingen te volgen (t.w. cursussen brandweer, reddingswerk en E.H.B.O.), intensief deel te nemen aan oefeningen en door inschakeling bij toerbeurt in de bezetting der wijkposten hun opleiding en training te vervolmaken.

Het vorenstaande om in georganiseerd verband een doeltreffend functionerende blok- en wijkbescherming te kunnen vormen.

Bovendien zal de gehele bevolking worden ingelicht omtrent wat haar te doen staat. Met goede voorlichting en onder deskundige leiding van de functionarissen, die plaatselijk de opbouw van de zelfbescherming leiden, zal het mogelijk zijn de bevolking duidelijk te maken, dat zij, bereid zijnde in tijden van gevaar voor haar zelfbehoud te vechten, ook de nodige preventieve maatregelen dienaangaande niet achterwege mag laten.

Doch ook in de naaste omgeving zal men door zich voor te bereiden, elkander kunnen bijstaan en de helpende hand bieden, zoals gemeenschappen gezamenlijk vechten tegen natuurrampen. De bevolking kan niet alleen, doch moet ook in het kader der zelfbescherming een deel van de bestrijding van de gevolgen der aanvallen geheel zelfstandig verrichten, wil de ter bescherming van haar en haar eigendommen in het leven geroepen overheidsorganisatie effectief kunnen functioneren.

Deze zelfbescherming is de eerste pijler van de organisatie Bescherming Bevolking. Functioneert zij niet goed, dan zal het optreden van het overheidsapparaat aanzienlijk minder effect sorteren. Immers, het overheidsapparaat, hoe goed ook georganiseerd, kan onmogelijk overal tegelijk zijn en bij elk, ook betrekkelijk klein, ongeval terstond hulp verlenen.

Een goed voorbereide zelfbescherming is bovendien van zo groot belang, omdat zij de bevolking een gevoel van zelfvertrouwen geeft en haar moreel hoog houdt. Hierdoor heeft de bevolking in de afgelopen oorlog – zoals vele voorbeelden aantonen – stand kunnen houden en kon paniek, waarop de aanvaller aanstuurde om de gevolgen van zijn aanvallen te verergeren, in het algemeen worden voorkomen. Bij de aanval op het Bezuidenhoutkwartier te 's-Gravenhage evenwel en bij de aanvallen op vele Duitse steden is gebleken, voor welke onoverkomenlijke problemen de overheidsorganisatie kwam te staan, indien de zelfbescherming faalde en het vertrouwen in eigen weerstandsvermogen en kracht om de gevolgen der rampen te boven te komen bij de bevolking werd geschokt. Hierdoor faalden mede de overheidsorganisaties en brandden hele stadsdelen voor het grootste deel onnodig af.

§ 4. BEGRIPSOMSCHRIJVING

Onder het tot nu toe gebezigde algemene begrip zelfbescherming zijn 4 afzonderlijke categorieën te onderscheiden nl.:

1. De Zelfbescherming (in enge zin) (§ 5)

Onder de term „zelfbescherming” zal voortaan uitsluitend worden verstaan de bescherming van gezinnen (gezinsbescherming) en van kleinere winkels en werkplaatsen, dus die categorie van beschermingsmaatregelen, welke in de tot heden gebruikte terminologie werd aangeduid met begrippen als individuele en ongeorganiseerde zelfbescherming. Ook de ongeorganiseerde (spontane) burenhulp valt onder deze term „zelfbescherming”.

2. De Blok- en Wijkbescherming (§ 6 t/m 10)

Hieronder zal worden verstaan de in blok- en wijkverband georganiseerde zelfbescherming.

3. De Bedrijfszelfbescherming (§ 11)

Georganiseerde zelfbescherming komt ook voor – en deze zal in de organisatie Bescherming Bevolking met kracht dienen te worden ge-

stimuleerd – in de vorm van het treffen van verschillende preventieve maatregelen en het formeren en uitrusten van hulpploegen in grote bedrijven, ondernemingen, scholen en instellingen. Deze maatregelen zullen, teneinde een begripsverwarring met de hieronder te vermelden bedrijfsbescherming te voorkomen, als „bedrijfszelfbescherming” worden aangeduid, aangezien onder

4. De Bedrijfsbescherming (§ 12)

uitsluitend dienen te worden verstaan die speciale beschermingsmaatregelen, welke boven de ook daar geldende normale bedrijfszelfbescherming volgens door de Regering te verstrekken richtlijnen dienen te worden getroffen in de van Rijkswegen aan te wijzen vitale, voor de instandhouding van het maatschappelijk leven of de oorlogsproductie zeer belangrijke bedrijven en diensten.

§ 5. ZELFBESCHERMING

Het doel van de zelfbescherming kan als volgt worden omschreven: het met eigen eenvoudige zo nodig zelf aan te schaffen middelen, voorbereiden en inachtnemen door een ieder van die maatregelen, welke nodig zijn om zijn gezin, personeel, have en goed alsmede de door hem beheerde of gebruikte zaken, te beschermen tegen de onmiddellijke gevolgen van oorlogsgeweld.

Volgens de begripsomschrijving in § 4 dient het vorenstaande te worden nagestreefd in eerste instantie individueel (gezinsbescherming) en in kleinere winkels en werkplaatsen; daarnaast ook in samenwerking met buurtgenoten (spontane burenhulp)

De *taken* welke voor het verwezenlijken van deze doelstellingen kunnen worden vervuld zijn:

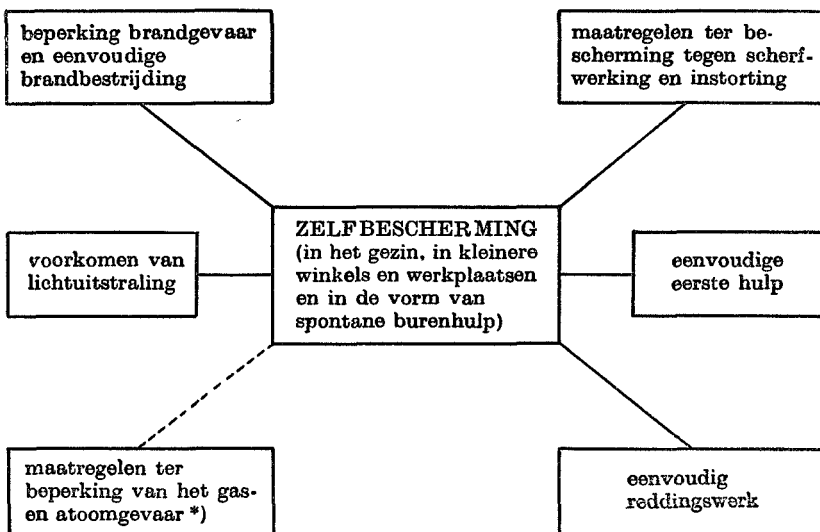
- a. beperking van brandgevaar in eigen omgeving en bestrijding in eerste aanleg van brandbommen, vliegvuur en kleine branden;
- b. bescherming tegen scherfwerking;
- c. voorkoming van uitstralen van licht;
- d. verlening van eerste hulp aan gewonden;
- e. bescherming tegen gas- en atoomgevaar;
- f. verrichting van eenvoudig reddingswerk.

De plaatselijke overheid zal in deze de nodige voorlichting moeten geven. Daartoe zullen van Rijkswegen eenvoudige wenken en gedragsregels voor de burgerbevolking worden samengesteld, waarin ten aanzien van elk der onder *a t/m f* genoemde taken allereerst een *inzicht* zal worden gegeven in het te bestrijden gevaar en vervolgens zal worden uiteengezet welke maatregelen in *preventief* opzicht kunnen worden genomen en op welke wijze bij eventuele calamiteiten *actief* kan worden opgetreden.

Binnen deze wenken en gedragsregels onderscheiden zich die, welke reeds in vredetijd kunnen worden voorbereid en die, welke eerst bij oorlogsdreiging urgent worden of bij luchtalarm behoeven te worden verricht. Met name in verband met de huidige woningschaarste zullen b.v. ver doorgevoerde brandveiligheidsmaatregelen, zoals het algeheel vrijmaken van zolders en bovenverdiepingen van brandbare voorwerpen, eerst bij daadwerkelijke noodzaak kunnen worden verwezenlijkt. De wenken en gedragsregels zullen in verband daarmee tevens worden onderscheiden:

- a. voor normale tijd;
- b. voor tijd van verhoogd oorlogsgevaar;
- c. bij luchtalarm;
- d. tijdens en na luchtaanvallen.

Schema I. Taken der zelfbescherming

*) Deze maatregelen zullen alleen in de daarvoor in aanmerking komende gemeenten behoeven te worden genomen.

§ 6. BLOK- EN WIJKBESCHERMING

Doel. Wil de bevolking de gevolgen van luchtaanvallen in eerste aanleg zelf doeltreffend kunnen bestrijden, dan zal met individuele maatregelen, waarop werd gedoeld in de vorige paragraaf, niet kunnen worden volstaan. De ervaringen uit de laatste oorlog hebben aangetoond dat het van groot belang is, in elke bevolkingsagglomeratie met kracht te streven naar een zelfbescherming, welke tot gezamenlijk optreden in staat is. Zulks klemmt niet alleen voor grote aaneengesloten bebouwingen, doch ook voor het platteland. (Juist daar zal het veelal enige tijd duren eer de diensten ter plaatse kunnen arriveren).

In verband met het vorenstaande is gedacht aan het formeren uit en door de bevolking van een beschermingsploeg, een z.g. blokploeg, op circa elke 1000 inwoners en, voorzover de aard der bebouwing zich daarvoor leent, een bundeling van elke ± 15 blokploegen tot een krachtige wijkbeschermingsorganisatie.

Naast het optreden door deze georganiseerde blok- en wijkbescherming ter ondersteuning van de zelfbescherming der individuele inwoners uit een blok c.q. wijk, zal ook waardevolle steun kunnen worden verleend aan de overheidsorganisatie. De beste krachten uit de blokploegen zullen daartoe in de gelegenheid worden gesteld opleidingen te volgen, om deel uit te kunnen maken van reserve geneeskundige groepen en reddingsploegen, welke eerst bij speciale oproep in actie komen, n.l. wanneer het aantal permanent door overheidspersoneel bezette groepen en ploegen niet toereikend is. Een soortgelijke mogelijkheid zal worden geschapen m.b.t. aanvullende bezetting van brandweereenheden, terwijl voorts overwogen wordt, zodra de omstandigheden daartoe nopen, te komen tot een permanente bezetting (door inschakeling van alle blokploegleden bij toerbeurt) van een wijkpost per circa 15 000 inwoners. Deze wijkposten zullen in de A-gemeenten en de belangrijkste B-gemeenten van Rijkswegen worden voorzien van een uitrusting voor een geneeskundige-, een reddings- en een gasverkenningsgroep.

Taak. De taken, welke het blokhoofd en de leden der blokploegen m.b.t. het verwezenlijken van de hiervoor omschreven doelstellingen kunnen vervullen, zullen in de §§ 7 en 8 uitvoerig worden besproken.

Blokken en Wijken. De vaststelling van de grenzen der bovenbedoelde blokken en wijken geschiede door de burgemeesters.

De aangegeven omvang (resp. 1 blok per 1000 inwoners en 1 wijk per 15 blokken) is uiteraard als globale norm bedoeld voor de berekening van het aantal plaatselijk te formeren blokploegen. Bij de spreiding daar-

van zullen echter de aanwezigheid van gevaaraantrekken- de objecten, alsmede de geografische omstandigheden in acht moeten worden genomen. De aanwezigheid van een gevaaraantrekken- d object bijv. zal een dichtere concentratie van blokploegen dan het aantal inwoners in de omgeving van het object aangeeft, gewenst kunnen maken. Dit kan worden gecompenseerd door een ruimere spreiding in de minder gevaarlijk gelegen stadsdelen. Intussen ware een dergelijke ruimere spreiding in het algemeen in de A-gemeenten en de grote B-gemeenten te beperken tot maximaal een verzorgingsgebied van 500×500 m, aangezien een snel verzamelen en een onmiddellijke inzet der blokploegen, alsmede een snelle doelmatige verkenning en melding door het meldingspersoneel uit de blokploegen, in een groter verzorgingsgebied bezwaarlijk kunnen worden verwezenlijkt.

Bij de vaststelling der wijkgrenzen zullen de aard der bebouwing, de aanwezigheid van gevaaraantrekken- de objecten, natuurlijke hinder- nissen en scheidingen door spoorlijnen en kanalen, niet uit het oog dienen te worden verloren (c.f. de Toelichting op de Leidraad blz. 12), terwijl het voorts van groot belang is een zodanige indeling na te streven, dat geen „open” plekken overblijven, welke buiten enig wijkverband zouden staan.

Op het platteland zal het uitgangspunt van 1000 inwoners per blok, noch een zeker verzorgingsgebied of een bepaalde bevolkingsdichtheid kunnen worden aangehouden; elke kleine bevolkingsgroep kan een eigen blokbescherming opbouwen. Overkoepeling van blokken tot wijken kan achterwege blijven, aangezien zulks aldaar, gezien de over het algemeen verspreide bebouwing, in feite geen voordelen zal medebrengen.

§ 7. HET BLOKHOOFD

Benoeming blokhoofd. In elk blok ware door de burgemeester tot blokhoofd een inwoner te benoemen ¹⁾, die over het nodige organisatievermogen en over leiderseigenschappen beschikt. Deze benoeming geschiede op voordracht van het wijkhoofd, dat deze voordracht indient door tussenkomst van het H.B.B. of de C.B.B.

Uit de thans volgende taakomschrijving zal blijken dat deze leider in de organisatie Bescherming Bevolking zo vele verantwoordelijke werkzaamheden zal hebben te verrichten, dat de selectie bij zijn benoeming niet zorgvuldig genoeg kan zijn. Het verdient dan ook aanbeveling dat het wijkhoofd, alvorens een voordracht tot benoeming van blokhoofden te doen, overleg pleegt met een aantal inwoners van het blok en de politie.

Taak blokhoofd. Het blokhoofd is n.l. belast met:

1. het stimuleren in zijn blok van de zelfbeschermingsmaatregelen (beperking van brandgevaar, eenvoudige brandbestrijding, bescherming tegen scherfwerking, voorkoming van lichtuitstraling, verlening van eerste hulp, bescherming tegen gas- en atoomgevaar en het verrichten van eenvoudig reddingswerk), bedoeld in § 5;
2. het samenstellen van een blokploeg, bestaande, naast het blokhoofd, uit 1 plv. blokhoofd, 6 man brandweerpersoneel, 6 man reddingspersoneel, 4 E.H.B.O.'ers en 2 man meldingspersoneel;
3. het stimuleren van het aankopen van eenvoudige beschermingsmiddelen in het kader van de zelfbescherming en de blokbescherming. Omtrent de uitrusting van de blokploegen zullen adviezen moeten worden gegeven, waarvoor van Rijkswegen handleidingen zullen worden verstrekt. De inwoners van het blok zullen moeten worden gestimuleerd deze uitrustingen gezamenlijk te bekostigen, behoudens voor zover vanwege de plaatselijke overheid eventueel materiaal of subsidies voor dit doel kunnen worden gegeven. Gelet op het belang van uniformiteit in de uitrustingen der blokploegen verdient het aanbeveling mede te overwegen, of van gemeentewegen, bijv. door de verstrekking van renteloze voorschotten gezamenlijke aankoop kan worden bevorderd;
4. het beheer van de financiën van de blokploeg;

¹⁾ In de in voorbereiding zijnde wettelijke regeling op de rechtspositie van het personeel der organisatie Bescherming Bevolking zijn verschillende mogelijkheden tot aanstelling, benoeming of aanwijzing van personeel geprojecteerd.

5. het toezicht op het materieel van de blokploeg. Ook hiervoor zullen van Rijkswegen adviezen worden gegeven;
6. de algehele administratie van de blokploeg aan de hand van in dit opzicht door de plaatselijke overheid te geven wenken of gedragsregels;
7. het bijhouden van een publicatiebord waarop bijzonderheden voor het blokploegpersoneel steeds ter kennisneming zijn vermeld. Dit publicatiebord ware aan te brengen bij de woning van het blokhoofd, of, indien zulks kan worden verwezenlijkt, in een speciale localiteit welke tot blokpost wordt ingericht;
8. het aanwijzen van verzamelpunten voor het blokploegpersoneel, indien niet kan worden gekomen tot de inrichting van een tot verzamelpunt dienende blokpost als vorenbedoeld;
9. de registratie van de bewoners en de woningen in het blok aan de hand van de volgende punten: aantal inwoners per woning, afzonderlijke vermelding van zieken en invaliden, gewenste waarschuwing en geestelijke bijstand bij ongevallen, verblijfplaats van de inwoners bij luchtgevaar, adres van de beheerder bij afwezigheid der bewoners, gegevens omtrent hoofdafsluiters van gas-, water- en electriciteitsleidingen, bijzondere opmerkingen omtrent toegangsdeuren, bouwconstructie, bereikbaarheid via naastgelegen percelen. Een modelkaart voor deze registratie zal van Rijkswegen worden verstrekt;
10. de registratie van schuilgelegenheden in het blok;
11. het administreren van het in het blok aanwezige vervoerpotentieel;
12. het vervaardigen van een kaart van het blok, aangevende de straten, pleinen en huizen, grote winkels, openbare nutsbedrijven, brandweer- en politieposten, telefooncellen, alarmeringsposten, hospitalen, scholen, kerken, bruggen en overige geografische bijzonderheden;
13. het toezien dat de opleiding en oefening van het blokploegpersoneel geschieden overeenkomstig de door de plaatselijke overheid gestelde regelen;
14. het op aanwijzing van de plaatselijke overheid bijhouden van een journaal waarin de meldingen worden vastgelegd en bijzonderheden worden bijgehouden omtrent inkomende en uitgaande stukken, inspecties, oefeningen, ongevallen en personeelsaangelegenheden;
15. de zorg voor snelle en goede melding en verkenning van aard en omvang van de uitwerking der vijandelijke aanvallen via de wijkposten aan het H.B.B. of de C.B.B. Teneinde controle te kunnen uit-

oefenen op mogelijk te subjectieve berichtgeving ware in grote Agemeenten als zeef voor de melding en verkenning een tussenschakel in te voegen tussen de blokken en de wijken door op elke 5 a 6 blokken één der blokken als blokcentrale aan te wijzen.

De melding omvat:

aard der calamiteit;
plaatsbepaling van het getroffen gebied;
opgave of inzet van overheidspotentieel nodig is;
conditie der (toegangs)wegen;
bluswaterpositie;
eventuele gas- en radiatiebesmetting;
raming van het aantal slachtoffers;
situatie der grote schuilplaatsen;
schatting van het aantal daklozen;
melding van blindgangers.

Voor deze meldingen zal van Rijkswege een model berichtgevingsformulier worden verstrekt, waarin een splitsing zal worden gemaakt tussen de bijzonderheden welke onmiddellijk via het wijkhoofd het H.B.B. of de C.B.B. moeten bereiken en die van tweede urgentie;

16. het op eigen initiatief in het blok met zijn ploeg of de eenheden daaruit verrichten van brandbestrijdings-, reddings- en E.H.B.O.-werkzaamheden (hierop wordt in de punten 4, 5 en 6 van de volgende § teruggekomen);
17. het met zijn ploeg of de eenheden daaruit desgewenst verlenen van bijstand aan de politie (verkenningen, afzettingen, afsluiting, toezicht op voertuigen en materieel van de overheidsorganisatie), de brandweer (aanwijzing brandplaatsen, indeling van gebouwen, aanwijzingen omtrent waterleidingen), de geneeskundige dienst, de reddingsdienst en de openbare nutsbedrijven;
18. de zorg voor bezittingen van afwezigen indien na een luchtaanval hun woningen of bezittingen zijn getroffen;
19. het na luchtaanvallen tijdelijk in bewaring nemen van gevonden voorwerpen, het houden van aantekening daaromtrent en het zo spoedig mogelijk afdragen daarvan aan de plaatselijke politie ¹⁾).
20. het aanzoeken van een plaatsvervangend blokhoofd, het inwerken van deze functionaris opdat hij het blokhoofd bij diens afwezigheid volledig kan vervangen en voorts het treffen van een regeling met deze

¹⁾ Vgl. artt. 1735 en 1740 B.W.

plaatsvervanger om te komen tot een taakverdeling uit de hierboven opgesomde werkzaamheden;

Na een aanval rusten op het blokhoofd voorts nog taken zoals:

21. het verlenen van assistentie aan de bevolking bij verlies van onderdak (het geleiden naar onderkomens);
22. het zo nodig verlenen van medewerking bij evacuatiemaatregelen (omtrent dit punt zullen t.z.t. van Rijksweg nadere mededelingen volgen);
23. het bemiddelen voor het leggen van contacten van de getroffen bevolking met familieleden, alsmede in dit verband het assisteren van de Dienst Sociale Verzorging bij het verzamelen van persoonsgegevens omtrent de getroffen bevolking;
24. het bemiddelen bij het verkrijgen en uitreiken van noodvoeding voor de getroffen bevolking;
25. het zo spoedig mogelijk door tussenkomst van het Wijkhoofd inlichten van het Hoofd van de Dienst Sociale Verzorging omtrent de bewoonbaarheid der getroffen panden en tenslotte
26. het verlenen van assistentie aan de overheidsdiensten bij de verrichting van improvisatorische herstelwerkzaamheden aan getroffen panden.

Ten plattelande zal veelal met maatregelen van eenvoudiger aard kunnen worden volstaan. Afhankelijk van de plaatselijke situaties zullen de blokploegen van geringere sterkte kunnen zijn, dan als aangegeven onder punt 2, terwijl bijv. de taken vermeld onder 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 22 en 26 niet of niet ten volle zullen behoeven te worden verricht. De meldingen, bedoeld onder punt 15, zullen ten plattelande via de aangewezen meldingsposten moeten worden doorgegeven aan de dichtstbijzijnde rayonverbindingspost.

Eisen te stellen aan het blokhoofd. De eisen, welke aan het blokhoofd dienen te worden gesteld, vloeien voort uit de bovenomschreven taken: leiderseigenschappen en besluitvaardigheid zijn de voornaamste. Het blokhoofd dient een uitstekende plaatselijke kennis van zijn blok te hebben en over vele contacten binnen zijn blok te beschikken. Hij is niet uitsluitend de leider van de zelfbescherming, doch tevens de schakel voor het contact van de inwoners met de overheid. Het blokhoofd is de „hoeder” van de buurt, de verantwoordelijke en vertrouwde vertegen-

woordiger van de inwoners, die op zich heeft genomen zijn medeburgers van advies te dienen en te helpen. Hij dient bij voorkeur door zijn beroep aan het blok gebonden te zijn. Een goede geografische kennis van het blok en zo mogelijk ook bekendheid met de bouwconstructies zijn van groot belang. Hij zal tenslotte een goede teamgeest in zijn blokploeg en zijn blok moeten kunnen stimuleren en deze onder moeilijke omstandigheden moeten kunnen handhaven.

Opleiding blokhoofd. De opleiding, welke het blokhoofd en zijn plaatsvervanger dienen te volgen, zijn de (van Rijkswegen in de vorm van instructieboekjes samen te stellen) basiscursussen: organisatie Bescherming Bevolking, gas en radiatie en aanvalsmiddelen en zo mogelijk bij het verder uitbouwen van de organisatie een basis-cursus verkenning, een elementaire E.H.B.O.-cursus en een cursus reddingswerk, opdat hij van alle voorkomende werkzaamheden op de hoogte is.

§ 8. DE BLOKPLOEG

Samenstelling blokploeg. De samenstelling van een blokploeg is als volgt:

Schema II

Blokhoofd	6 man brandweer- personeel (waaronder 1 blokleider brandweer)	6 man reddings- personeel (waaronder 1 blokleider redding)	4 man E.H.B.O.- personeel (waaronder 1 blokleider E.H.B.O.)
Plv. blokhoofd			
2 man mel- dingspersoneel			

Zoals in § 7 werd opgemerkt zal op het platteland veelal met blok- ploegen van geringere sterkte kunnen worden volstaan.

Taak blokploeg. De taak van de onderscheidene eenheden uit de blokploeg binnen het eigen blok omvat:

1. het door ieder van de blokploegleden in zijn eigen bereik stimuleren van de zelfbescherming in het blok;
2. het deelnemen aan en volgen van voorgeschreven oefeningen en opleidingen;
3. het bij luchtalarm dirigeren van de bevolking op straat naar schuil- gelegenheden, waarna het blokploegpersoneel, inclusief het blok- hoofd en diens plaatsvervanger, doch exclusief de beide melders uit de blokploeg, ook zelf in schuilgelegenheden dekking zoekt c.q. zich bin- nenshuis begeeft. De melders blijven paraat om onmiddellijk bij het zich voordoen van evenementen binnen het blok, het blokhoofd in te lichten en vervolgens in diens opdracht de melding door te geven op de wijze zoals aangegeven onder punt 15 van de taakomschrijving van het blok- hoofd;
4. het onmiddellijk na het sein „luchtgevaar geweken”, verzamelen in de blokpost of op de door het blokhoofd aangewezen verzamel- plaatsen, indien op grond van waargenomen bominslagen wordt gecon- stateerd of vermoed dat zich ongevallen in het eigen blok of de naaste omgeving daarvan hebben voorgedaan, c.q. indien door een speciaal op- roepsysteem al het blokploegpersoneel wordt verzameld;
5. het vervolgens op aanwijzing van het blokhoofd of diens plaats- vervanger een aanvang maken met het bestrijden van branden, ver- richten van reddingswerk, verlenen van eerste hulp aan gewonden, on- schadelijk maken van brandbommen en het verlenen van assistentie aan

de overheidsdiensten en nutsbedrijven (zoals aangegeven onder punt 17 van de taakomschrijving van het blokhoofd);

6. het, indien het blokhoofd daarvoor op grond van de hem gedane meldingen termen aanwezig acht, ook tijdens de periode van luchtalarm op aanwijzing van het blokhoofd verrichten van werkzaamheden als omschreven onder 5;
7. het op aanwijzing van het blokhoofd verrichten van werkzaamheden in andere blokken of wijken (op deze inzet in andere blokken en wijken wordt in § 10 uitvoerig teruggekomen);
8. het eens in de 6 a 12 dagen 24 uur dienst doen in de wijkpost volgens door het H.B.B. of de C.B.B. vast te stellen rooster (dit betreft het reddings-, E.H.B.O.- en meldingspersoneel uit de blokploegen; het brandweerpersoneel uit de blokploegen kan op overeenkomstige wijze bij de plaatselijke brandweer worden ingeschakeld);
9. het volgens een door het H.B.B. vast te stellen rooster bij oproep deelnemen aan de bezetting van bijzondere eenheden. In de meeste Agemeenten worden n.l., naast de permanent bezette plaatselijke eenheden, als reserve bij oproep te bezetten geneeskundige groepen en reddingsploegen geformeerd. Deze groepen en ploegen worden bemand door de beste krachten uit de blokploegen, die zullen moeten zorgdragen gedurende een bepaalde periode, waarin zij zich gereed moeten houden voor een speciale oproep tot bezetting dier eenheden, steeds bereikbaar te zijn¹⁾).

Eisen te stellen aan het blokploegpersoneel. De eisen aan het blokploegpersoneel te stellen zijn: bereidheid zich met enthousiasme en zo nodig met voorbijgaan van persoonlijke belangen ten volle aan hun taak te geven. Het beroep van de betrokkenen en hun aanleg zullen zoveel mogelijk een waarborg moeten vormen voor het op juiste wijze vervullen van de hun in de blokploeg toegedachte taak. De blokploegleden kunnen mannen zowel als vrouwen zijn en dienen te worden gekozen uit valide, niet voor andere oorlogstaken aangewezen personen, die bij voorkeur enige jaren in het blok woonachtig zijn, zodat een grondige kennis van de buurt aanwezig is. De blokploegleden dienen tenslotte in hun omgeving volkomen gerespecteerde en voor de te verrichten werkzaamheden aanvaardbare personen te zijn.

¹⁾ De duur van deze periode en het tijdsbestek waarbinnen zij terugkeert, worden bepaald door het aantal beschikbare voor deze bezetting in aanmerking komende krachten, in vergelijking met het aantal in de bij oproep in actie komende groepen te vervullen functies. Deze factoren zullen dus plaatselijk uiteenlopen. In beginsel wordt gedacht aan een periodiek terugkerende verbintenis van een maand.

Bemanning van de blokploeg. Bij de bemanning van de blokploeg zal zich de moeilijkheid kunnen voordoen, dat door hun beroep aan het blok gebonden personen niet in alle gevallen in voldoende mate zullen kunnen worden gevonden. Er dient rekening mede te worden gehouden, dat bepaalde stadsdelen gedurende 7 uren per etmaal (de kantooruren) vrijwel geheel zonder mannelijke krachten zullen zijn. In een later stadium, zodra de encadrering en opleiding der blokploegen heeft plaats gehad, zal nader worden overwogen, dit op te vangen door inschakeling van extra (vrouwelijke) krachten, tot een reserve-sterkte voor elke blokploeg van 25 %.

Benoeming blokploegleden. De benoeming van de blokploegleden zal eveneens kunnen geschieden door de burgemeester (op voordracht van het wijkhoofd) ¹⁾.

Opleiding blokploegleden. De opleiding van het blokploegpersoneel omvat:

een volledige eerste brandweeropleiding voor het brandweerpersoneel uit de blokploeg,

een volledige reddingsopleiding voor het reddingspersoneel uit de blokploeg,

een elementaire E.H.B.O.-opleiding voor het E.H.B.O.-personeel uit de blokploeg en een

elementaire cursus verkenning, organisatie B.B., gas en radiatie en aanvalsmiddelen voor de beide melders uit de blokploeg, terwijl de opleiding van het plaatsvervangend blokhoofd gelijk is aan die van het blokhoofd. Van Rijkswegen zullen, behoudens voor de E.H.B.O.-opleiding, instructieboekjes terzake van deze cursussen worden samengesteld.

In de A-gebieden, waar de blokploegleden bij toerbeurt voor diverse functies, als omschreven in § 6, zullen worden ingeschakeld bij de overheidsorganisatie, zullen voor deze opleidingen van Rijkswegen vergoedingen worden gegeven, gebaseerd op 1 blok per 1000 inwoners.

¹⁾ Zie de noot bij § 7.

§ 9. HET WIJKHOOFD

Taak. Hetgeen werd vermeld met betrekking tot de taken van het blokhoofd houdt tevens een omschrijving in van één der taken welke op het Wijkhoofd rusten. Hij dient n.l. toe te zien, dat deze werkzaamheden door de circa 15 blokhoofden in zijn wijk naar behoren worden vervuld. Het Wijkhoofd zal derhalve wat betreft het algehele functioneren van de zelfbescherming en de blokbescherming in zijn wijk de grote stuwende en coördinerende kracht moeten zijn. Daarnaast rusten op hem de volgende taken:

1. Hij doet aan het H.B.B. een voorstel m.b.t. de indeling van zijn wijk in blokken, de inrichting van blokcentralen en de in zijn wijk tot stand te brengen verbindingen.
2. Hij doet een voordracht aan de burgemeesters door tussenkomst van het H.B.B. of de C.B.B. voor de benoeming van de blokhoofden en het blokploegpersoneel.
3. Hij controleert de administratieve werkzaamheden van de blokhoofden.
4. Hij vervaardigt een kaart van de wijk, aangevende alle geografische bijzonderheden en gegevens omtrent de blokploegen en de bedrijfszelfbescherming in zijn wijk.
5. Hij stimuleert en houdt toezicht op de bedrijfszelfbeschermingsorganisatie en doet deze deelnemen aan voorgeschreven oefeningen in wijkverband; (op de bedrijfszelfbescherming wordt in § 11 nader teruggekomen).
6. Hij doet een voordracht aan de burgemeester door tussenkomst van het H.B.B. of de C.B.B. tot benoeming van een plaatsvervanger en werkt deze plaatsvervanger volledig in, zodat deze hem kan vervangen.
7. Hij doet in de wijkpost een publicatiebord bijhouden, waarop bijzonderheden voor het personeel van de wijkpost steeds ter kennisneming staan vermeld.
8. Hij draagt zorg voor de opleiding en de oefening van het blokploegpersoneel en doet aan het H.B.B. of de C.B.B. voorstellen voor oefeningen in wijkverband.
9. Hij is verantwoordelijk voor opslag en onderhoud van het materieel van de wijkpost.
10. Hij stelt een (door het H.B.B. of de C.B.B. goed te keuren) rooster vast, volgens hetwelk het blokploegpersoneel kan worden ingeschaald voor de bezetting der wijkposten bij toerbeurt en verleent op aan-

wijzing van het H.B.B. medewerking m.b.t. de aanvullende bezetting van brandweereenheden, een en ander als bedoeld bij de taakomschrijving van de blokploegen onder punt 8.

11. Hij doet een voordracht aan het H.B.B. nopens de blokploegleden uit zijn wijk, die in aanmerking kunnen worden gebracht voor een aanwijzing om volgens rooster deel uit te maken van bij oproep te bezetten geneeskundige groepen en reddingsploegen, bedoeld bij de taakomschrijving van de blokploegen onder punt 9.

12. Hij houdt een journaal bij, waarin de meldingen worden vastgelegd en bijzonderheden worden aangetekend omtrent inkomende en uitgaande stukken, inspecties, oefeningen, ongevallen en personeelsaangelegenheden.

13. Hij draagt zorg voor een snelle melding aan het H.B.B. of de C.B.B. van de berichten, welke hem van blokhoofden of blokcentrales bereiken.

14. Hij dirigeert de blokploegen of eenheden daaruit op de wijze zoals in de volgende paragraaf („Inzet blok- en wijkbescherming”) zal worden omschreven.

15. Na een aanval rusten op het wijkhoofd taken overeenkomende met die, welke bij het blokhoofd werden vermeld onder de punten 21 t/m 26, terwijl hij de blokhoofden, wat deze taken betreft, leiding geeft.

Eisen te stellen aan het wijkhoofd. De eisen welke aan het wijkhoofd dienen te worden gesteld, zullen na hetgeen reeds werd opgemerkt omtrent de aan de blokhoofden te stellen eisen, weinig nadere omschrijving behoeven. Met name immers bij het wijkhoofd zullen ook leiderseigenschappen en besluitvaardigheid van het grootste belang zijn. Daarnaast zijn organisatorische eigenschappen en een zeer grondige kennis van de omstandigheden, verhoudingen en geografische bijzonderheden binnen de wijk vereist, wil het wijkhoofd in staat zijn de algehele opbouw van de zelfbescherming, de blok- en wijkbescherming en de bedrijfszelfbescherming te ontwikkelen.

Benoeming van het wijkhoofd. De benoeming van het wijkhoofd en van diens plaatsvervanger geschiedt door de burgemeester op voordracht van het H.B.B. of de C.B.B. Bij het aanzoeken der wijkhoofden ware er reeds thans rekening mede te houden, dat de veelomvattende taak in tijden van verhoogd oorlogsgevaar tot aanstelling voor een volledige dagtaak zal nopen.

Opleiding. Een afzonderlijke opleiding voor het wijkhoofd en diens plaatsvervanger is niet uitgetrokken. Overwogen wordt te zijner tijd voor de wijkhoofden enige speciale cursussen of bijeenkomsten te houden. Overigens dienen het wijkhoofd en diens plaatsvervanger door het H.B.B. of de C.B.B. persoonlijk te worden ingewerkt.

Bezetting van de wijkpost. De bezetting van de wijkpost geschiedt zoals reeds werd aangegeven bij toerbeurt door het blokploegpersoneel. Deze bezetting welke aldus, zodra de omstandigheden daartoe nopen, permanent kan worden verwezenlijkt, omvat:

- a. een E.H.B.O.-ploeg van 3 volleurde E.H.B.O.'ers waarvoor de E.H.B.O.'ers uit de blokploegen worden ingeschakeld. Voor deze laatsten is weliswaar slechts een elementaire E.H.B.O.-cursus als blok-ploeglid uitgetrokken, doch bij de verdere ontwikkeling van de organisatie Bescherming Bevolking kan hierin worden voorzien door aanvul-lende cursussen;
- b. een reddingsploeg van 6 man met een volledige reddingsopleiding, waarvoor de redders uit de blokploegen, die deze volledige opleiding eveneens ontvangen, kunnen worden ingeschakeld;
- c. twee telefoonwachten, waarvoor het meldingspersoneel uit de blok-ploegen, eveneens bij toerbeurt, dienst doet;
- d. een administratieve kracht, waarvoor geen blokploegleden worden ingeschakeld, doch die als vaste kracht aan de post verbonden is en het wijkhoofd bijstaat in diens administratieve werkzaamheden.

Voorts komen bij luchtalarm onmiddellijk naar de wijkpost:

- a. het wijkhoofd of diens plaatsvervanger, voor zover zij niet één van beiden aldaar reeds aanwezig of woonachtig zijn;
- b. drie gasverkenners, tevens -ontsmetters. Per wijk worden hiertoe in totaal 5 redders (inbegrepen een reserve van ruim 25 %) uit blok-ploegen opgeleid in een volledige (van Rijkswegen in de vorm van een instructieboek te verstrekken) gascursus;
- c. vier hoofdleiders en één wijkleider brandweer, -redding en -E.H.B.O. Op de taak van deze leiders wordt teruggekomen in de volgende § („Inzet blok- en wijkbescherming”).

Schema III. Bezetting wijkpost

<i>Permanent</i> met ingang van nader te bepa- len tijdstip:	1 administra- tieve kracht	3 man E.H.B.O.- personeel	6 man reddings- personeel	2 telefoon wachten	
<i>Bij luchtalarm</i> bovendien:	Wijkhoofd e.q. plv. wijkhoofd	3 gasver- kenners	1 wijkleider Brandweer	1 wijkleider E.H.B.O.	1 wijkleider Redding
			4 hoofdleiders Brandweer	4 hoofdleiders E.H.B.O.	4 hoofdleiders Redding

Uitrusting wijkpost. De uitrusting van de wijkpost omvat, voor zover betreft de materialen welke van Rijkswegen voor de wijken in de A-gebieden (op basis van 1 wijk per 15 000 inwoners) en enkele belangrijke B-gemeenten zullen worden verstrekt:

drie uitrustingen voor de leden van de gasverkennings- en -ontsmettingsploeg (gasmaskers, beschermende pakken, laarzen en handschoenen), een volledige uitrusting voor de reddingsploeg, drie E.H.B.O.-tassen en één set spalken.

Omtrent opslag en onderhoud van dit materiaal zullen van Rijkswegen richtlijnen worden gegeven.

De verdere uitrustingen aan hulpmaterialen, tafels en banken, zelf te vervaardigen aanduidingsborden (zoals „blindganger”, „wegversperring”, „gasgevaar” enz.) zal plaatselijk, aangepast aan plaatselijke behoeften en omstandigheden, moeten worden verzorgd en bekostigd.

Wijkadviescommissie. In overweging moge worden gegeven voor de voorbereiding van het grote complex der in de §§ 6 t/m 9 aanbevolen maatregelen in elke wijk een kleine Wijkadviescommissie te benoemen, welke de plaatselijke overheid, dan wel het hierna in § 15 aanbevolen plaatselijke Adviescollege Zelf (en Bedrijfs-)Bescherming, bijstaat en adviseert.

In deze Wijkadviescommissies zouden zitting kunnen hebben alle blokhoofden uit de betrokken wijk, bestuursleden van wijk- en buurtverenigingen en particuliere organisaties, alsmede wellicht plaatselijke politiefunctionarissen. Op deze wijze zal per wijk een band kunnen worden gelegd, welke een garantie biedt voor de opbouw van een krachtige blok- en wijkbescherming.

§ 10. INZET BLOK- EN WIJKBESCHERMING

Het doel van de blok- en wijkbescherming werd in § 6 omschreven als o.m. het ondersteunen van de (individuele) zelfbescherming en de overheidsorganisatie. Daarbij is in de eerste plaats gedacht aan het *eigen blok* c.q. de *eigen wijk*. De E.H.B.O.- en de reddingsploeg uit de *wijkpost* bijv. zijn uitsluitend voor onmiddellijke inzet ter ondersteuning van de blokbescherming in eigen wijk gedacht. Deze inzet geschiedt op last van het wijkhoofd of diens plaatsvervanger. Er zullen zich echter omstandigheden kunnen voordoen, dat de *blokploegen* ook in andere stadsdelen moeten worden ingezet. Bij calamiteiten van grote omvang zal n.l. de zelfbescherming in de getroffen wijken kunnen blijken ontoereikend te zijn, dan wel, bij mogelijk onder de bevolking uitgebroken paniek, geheel kunnen falen. Het is van groot belang, dat maatregelen worden voorbereid, opdat onder dergelijke omstandigheden de taak van de aldaar geheel of ten dele uitgevallen zelfbescherming wordt overgenomen door blokploegen uit niet getroffen wijken.

Een inzet in andere wijken van meer dan 8 der in schema IV aangegeven 15 eenheden, dient daarbij echter in beginsel nimmer plaats te vinden. Alsdan is immers ruim 50 % van de beschikbare blokploegen onttrokken aan de eigen wijk, hetgeen als maximum moet worden beschouwd, wil de wijk zelf in redelijke mate beveiligd blijven. Zeer bijzondere omstandigheden – zulks ter beoordeling van het H.B.B. of de C.B.B. – kunnen afwijken van deze regel slechts motiveren.

In verband met het vorenstaande zal hieronder thans dieper worden ingegaan op de vraag hoe de bevelvoering bij inzet van blokploegen in dergelijke omstandigheden zou kunnen worden geregeld.

Het per wijk van 15 blokken beschikbare blokploegpersoneel vertoont ongeveer het volgende beeld:

Schema IV. Blokploegpersoneel per wijk

Samenstelling van een blokploeg	1 blokhoofd	6 man brandweer-personeel (waaronder 1 blok-leider brandweer)	6 man reddingspersoneel (waaronder 1 blok-leider redding)	4 man EHBO-personeel (waaronder 1 blok-leider EHBO)
	1 plv. blokhd			
	2 man meldingspersoneel			
Beschikbaar blokploegpersoneel in de wijk (15 blokken)	15 blokhdn	15 blok-brandweer-eenheden = 90 man brandweer-personeel	15 blok-reddings-eenheden = 90 man reddingspersoneel	15 blok EHBO-eenheden = 60 man EHBO-personeel
	15 plv blok-hoofden			
	30 man meldingspersoneel			

Inzet blokploegen. Bij inzet van blokploegen elders behoeft het organieke verband van de gehele blokploeg niet gehandhaafd te worden, doch kunnen de brandweer-, reddings- en E.H.B.O.-eenheden afzonderlijk worden uitgezonden. Dit zal zelfs vrijwel steeds het geval moeten zijn, aangezien deze afzonderlijke eenheden assistentie moeten verlenen aan de onderscheidene opererende overheidsdiensten.

De bevelvoering ware in verband hiermede als volgt te regelen:

Indien één brandweer-, reddings- of E.H.B.O.-eenheid uit de blokploeg elders wordt ingezet, stuurt het blokhoofd deze eenheid uit onder de eigen leider (blokleider brandweer, blokleider redding en blokleider E.H.B.O.).

Bij inzet van 2, 3 of 4 eenheden gaat als leider een door het wijkhoofd aan te wijzen hoofdleider brandweer, hoofdleider redding of hoofdleider E.H.B.O. mede.

Bij inzet van 5, 6, 7 of 8 eenheden gaat als leider, naast twee hoofdleiders, bovendien op aanwijzing van het wijkhoofd de wijkleider brandweer, wijkleider redding of wijkleider E.H.B.O. mede. Bij wie deze leiders zich met hun personeel moeten melden op de plaats van het ongeval, wordt bij het uitrukbevel medegedeeld.

In verband met het bovenstaande dienen bij elk luchtalarm de vier hoofdleiders en één wijkleider van de brandweer, redding en E.H.B.O. zich terstond naar de wijkpost te begeven en zich te melden bij het wijkhoofd of diens plaatsvervanger.

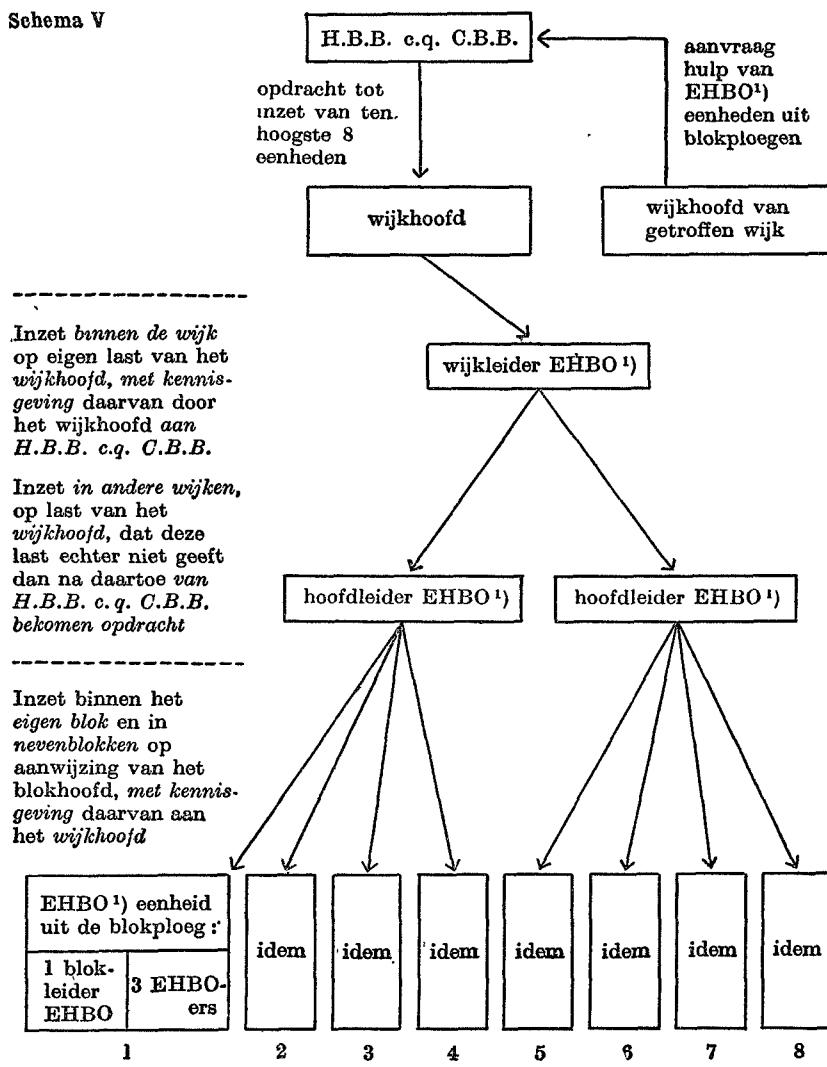
Benoeming wijkleiders en hoofdleiders. De benoeming van deze wijkleiders en hoofdleiders geschiede evenals die van de blokhoofden door de burgemeester op voordracht van het wijkhoofd, dat deze voordracht indient door tussenkomst van het H.B.B. of de C.B.B.

Aangezien zij uitsluitend bij luchtalarm behoeven op te komen en alsdan hun eigenlijke taak kunnen vervullen, ware het wijkhoofd de bevoegdheid te geven de werkzaamheden te regelen, welke zij, buiten hun functie om, overigens in het belang van de blok- en wijkorganisaties kunnen verrichten. Met name zullen zij bijv. de blokhoofden kunnen bijstaan in het toezien op (e.q. verzorgen van) de opleiding en oefening van het blokploegpersoneel. Voorts wellicht in hun veelomvattende voorbereidende werkzaamheden, zoals die hiervoor uitvoerig werden omschreven.

Wat betreft de hoofdleiders tenslotte kan, indien zulks plaatselijk noodzakelijk wordt geoordeeld, worden overwogen hiervoor per wijk te benoemen vier blokleiders van brandweer-, reddings- en E.H.B.O.-eenheden uit de blokploegen. Alsdan zullen evenwel de vier hoofdleiders moeten volstaan met zich bij luchtalarm telefonisch present te melden aan de wijkpost, in plaats van zich, zoals in schema III is gesteld, daarheen te begeven.

Bevelvoering. De bevelvoering in de wijk bij inzet van eenheden uit de blokploegen als bovenbedoeld vertoont dus het volgende beeld:

Schema V

¹⁾ c.q. Brandweer of Redding.

In andere blokken, doch binnen de eigen wijk dient, zoals schema V aangeeft, de inzet van blokploegen plaats te vinden op eigen last van het wijkhoofd, dat echter van een zodanige inzet onmiddellijk het H.B.B. of de C.B.B. kennis geeft. Teneinde een vlotte hulpverlening te bevorderen, kan het wijkhoofd de bevoegdheid tot inzet van blokploegen of eenheden daaruit in *neven*blokken delegeren aan de blokhoofden zelf, onder voorwaarde, dat deze laatsten hem van de inzet onmiddellijk mededeling doen.

De inzet van eenheden uit de blokploegen vindt echter, zoals uit het het schema blijkt, indien het betreft inzet in andere wijken, slechts op last van het wijkhoofd plaats nadat deze daartoe van het H.B.B. of de C.B.B. opdracht heeft bekomen.

Tenslotte moge er de aandacht op worden gevestigd, dat eenheid in opleiding en uitrusting van de blokploegen, zoals in § 7 betoogd, zoveel mogelijk van gemeentewege dient te worden bevorderd, wil een doeltreffend functionneren van dit belangrijke onderdeel van de organisatie Bescherming Bevolking mogelijk zijn.

§ 11. BEDRIJFSZELFBESCHERMING

Hetgeen tot dusver ten aanzien van de zelfbescherming voor de burgerij werd aanbevolen, geldt eveneens ten aanzien van bedrijven, ondernemingen en instellingen¹⁾, zelfs in nog sterkere mate, aangezien deze bedrijven een verhoogde kans op aanvallen hebben.

Ook hier zal steeds de zelfbeschermingstaak naar behoren moeten worden vervuld, opdat de veiligheid van de in het gebouw werkzame of verblijvende personen zoveel mogelijk gewaarborgd is en schade met eigen middelen kan worden beperkt. Dit is in eerste instantie een belang van het bedrijf zelf, doch kan daarneven ook algemene belangen, zoals economische en culturele waarden, alsmede de belangen van omliggende woningen en eigendommen raken.

Te treffen maatregelen. De beschermingsmaatregelen, welke in het kader van deze bedrijfszelfbescherming kunnen worden getroffen zijn:

- a.* een zo groot mogelijke brandpreventie, waar nodig met behulp van horizontale en verticale afscheidingen en spreiding van brandrisico, een bedrijfsbrandweer en een voldoende bluswatervoorziening;
- b.* het inrichten van schuilgelegenheid in of bij het gebouw, voor alle zich daarin op enig tijdstip bevindende personen;
- c.* voorkoming van lichtuitstraling;
- d.* een E.H.B.O.-dienst;
- e.* maatregelen ter bescherming tegen gas- en atoomgevaar;
- f.* één of meer reddings- en opruimingsploegen;
- g.* een goede bevelvoering;
- h.* een goede verbinding met het Wijkhoofd met het oog op assistentie.

Richtlijnen bedrijfszelfbescherming. De omvang van deze maatregelen houdt ten nauwste verband met de grootte en de aard van het bedrijf, alsmede met het aantal zich daarin bevindende personen. Van Rijkswegen zullen nog nader richtlijnen (gedragsregels) voor deze bedrijfszelfbescherming worden gegeven.

Deze richtlijnen zullen behoudens op de onder *a* t/m *h* genoemde maatregelen, betrekking hebben op:

1. de aanwijzing van hoofden der bedrijfszelfbescherming;

¹⁾ Deze begrippen dienen ruim te worden geïnterpreteerd: ook scholen, ziekenhuizen, gestichten en kloosters zijn hier bedoeld.

2. het formeren van hulpploegen uit het bedrijfspersoneel, c.q. uit de doorlopend in het gebouw aanwezige personen en zo nodig uit in de omgeving wonende vrijwilligers (bijv. voor de bescherming van kerken, overheidsgebouwen en musea);
3. het samenstellen van een bedrijfszelfbeschermingsplan in overleg met het Wijkhoofd. Deze plannen waren te binden aan een goedkeuring door het H.B.B. of de C.B.B., zulks met het oog op de noodzakelijke onderlinge hulpverlening tussen de bedrijfszelfbescherming enerzijds en de blok- en wijkbescherming en de overheidsdiensten anderzijds.

Aanwijzing bedrijfszelfbescherming. De grens tussen kleinere winkels en bedrijven waar volstaan kan worden met de in § 5 reeds besproken zelfbescherming en die bedrijven, ondernemingen en instellingen, waar bedrijfszelfbescherming dient te worden doorgevoerd, zal niet steeds eenvoudig te trekken zijn. De interpretatie in deze beruste bepaaldelijk niet bij de leiding van het bedrijf zelf. De burgemeester stelle op advies van het H.B.B. of de C.B.B. vast, in hoeverre de veiligheid van de in het betrokken gebouw werkzame personen of de regelmatig in groot aantal daar aanwezige bezoekers (scholen en magazijnen) een bedrijfszelfbeschermingsorganisatie eist. Deze bedrijven dienen in de beschermingsplannen te worden vermeld.

De leiderseigenschappen van het wijkhoofd, diens goodwill in de wijk en kennis van de plaatselijke omstandigheden en verhoudingen zullen in hoge mate bepalend zijn voor het slagen van een goede samenwerking tussen de in § 6 e.v. besproken blok- en wijkbescherming en de bedrijfszelfbescherming in de wijk.

§ 12. BEDRIJFSBESCHERMING

Aan een beperkt aantal door de Regering aan te wijzen bedrijven en (overheids-)diensten, zgn. sleutelbedrijven, moet in oorlogstijd bijzondere betekenis worden toegekend, zulks in verband met het belang van de instandhouding der oorlogsproductie of van het maatschappelijke leven.

In deze bedrijven zullen buiten en behalve de hiervoren besproken bedrijfszelfbeschermingsmaatregelen speciale voorzieningen ter bescherming en instandhouding van het bedrijf met de daarbij behorende personen, werktuigen en voorraden, moeten worden getroffen.

Onder het begrip bedrijfsbescherming nu verstaat de Regering uitsluitend de bijzondere maatregelen, welke in door haar aan te wijzen

bedrijven als hier bedoeld en naar door haar gegeven aanwijzingen boven de ook in die bedrijven te treffen bedrijfszelfbeschermingsmaatregelen, moeten worden genomen.

Deze voorzieningen omvatten o.m.:

- a. een doeltreffend bedrijfsalarm (speciale sirenes, luidsprekers e.d.);
- b. bijzondere schuilplaatsen in de onmiddellijke omgeving van de plaats van werkzaamheid voor dat personeel, dat tot het bijzondere bedrijfsalarm zijn werkzaamheden moet voortzetten;
- c. de bescherming van vitale installaties, o.m. door scherfmuren en brandmuren;
- d. waar mogelijk dislocatie van personeel en vitale installaties binnen de bedrijven;
- e. de aanwijzing van een hoofd bedrijfsbescherming in de hierbedoelde bedrijven en de regeling van diens bevoegdheden. Hierbij zij aangekend dat het van belang is, indien de burgemeesters (of namens dezen de Hoofden B.B.), een zodanige coördinatie van de bedrijfsbescherming met de overheidsorganisatie nastreven, dat de inzet van het overheidspotentieel hier uitsluitend geschiedt in nauw overleg met het hoofd van de bedrijfsbescherming dier aangewezen bedrijven. Het speciale karakter van deze bedrijven zal n.l. dikwijls enerzijds bijzondere gevaren voor het ingezette personeel der overheidsdiensten kunnen medebrengen, door onbekendheid met de inrichting en opgeslagen goederen, en anderzijds bijv. speciale blusmethoden kunnen eisen.

De burgemeesters van de gemeenten, waar bedrijven als hier bedoeld zijn gelegen, ontvangen t.z.t. nadere mededelingen en richtlijnen terzake.

§ 13. BIJZONDERE BESCHERMINGSMAATREGELEN

Met betrekking tot de bescherming van roerende en onroerende monumenten en waterstaatsobjecten, voor zover deze niet reeds zijn aangewezen in de zin van het besprokene in § 12, zal in afzonderlijke richtlijnen worden aangegeven, welke bijzondere technische beschermingsmaatregelen kunnen worden toegepast. Binnen het bestek van de onderwerpelijke beschouwingen wordt daaraan thans voorbijgegaan.

De bescherming van vliegvelden, zijnde een militaire aangelegenheid, valt buiten het raam van de organisatie Bescherming Bevolking.

§ 14. TOEZICHT VAN GEMEENTEWEGE

Van gemeentewege zal een voortdurend toezicht moeten worden uitgeoefend op de naleving van alle in de voorgaande §§ besproken beschermingsmaatregelen, opdat het gemeenschapsbelang, dat hier op het spel staat, niet worde opgeofferd aan de weigerachtige houding of de laksheid van enkelingen.

De nieuwe wettelijke regeling van de Bescherming Bevolking zal de Burgemeesters in deze de bevoegdheid geven algemene of bijzondere gedragsregels en bevelen uit te vaardigen en voorziet in de nodige aanvullingen in het Wetboek van Strafrecht.

§ 15. HET HOOFD ZELF (EN) BEDRIJFS) BESCHERMING

De vorenbesproken maatregelen recapitulerend tekent zich het volgende beeld af:

Schema VI

Zelfbescherming =		Blok- en Wijkbescherming =	Bedrijfszelfbescherming =	Bedrijfsbescherming =	Bijzondere bescherming
Ongeorganiseerde hulpverlening		Georganiseerde hulpverlening		Speciale bescherming	Speciale maatregelen
in het gezin (gezinsbescherming) en in de vorm van spontane burenhulp	in kleinere winkels en werkplaatsen	in blok-ploegen en wijk-posten	in hulp-ploegen der grote bedrijven, ondernemingen en instellingen	naast D in van Rijkswege aan te wijzen vitale bedrijven en instellingen	m.b.t. bescherming van monumenten en waterstaatsobjecten
A	B	C	D	E	F

De vele werkzaamheden, welke in vreedetijd terzake van de opbouw van dit complex van beschermingsmaatregelen dienen te worden verricht en in eventuele oorlogstijd zullen voortvloeien uit het controleren van die maatregelen en het dirigeren der eenheden, doen de vraag rijzen of het H.B.B. c.q. de C.B.B. dit geheel zelf zal kunnen verrichten.

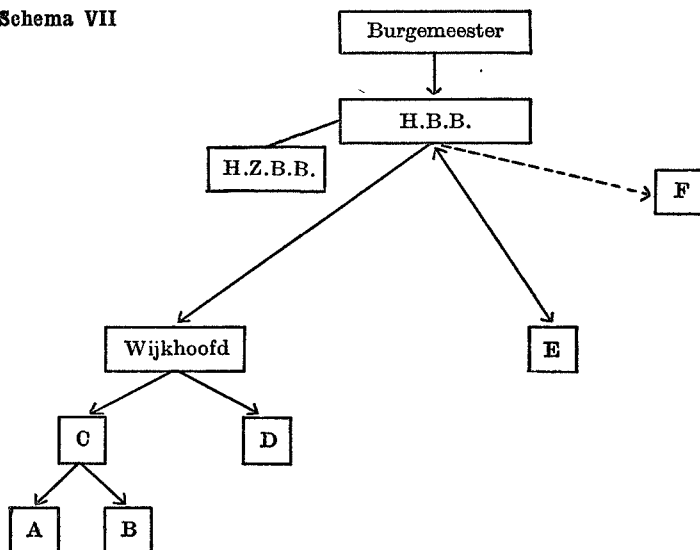
In dit verband wordt in eerste instantie gedacht aan een zo volledig mogelijk inschakelen van de Politie. Deze is namelijk door haar kennis van de plaatselijke verhoudingen en de bevolking wel de meest geschikte dienst om bij de opbouw en de training van de thans ontwikkelde beschermingsorganisatie en vooral ook bij de selectie van het personeel adviserend en stimulerend op te treden, terwijl zij daarnaast uit hoofde van haar functie belast is met de contrôle op de naleving der te geven richtlijnen en gedragsregels.

Voorts kan worden aanbevolen, voor zover daaraan plaatselijk behoefte bestaat, een adviescollege voor het H.B.B. c.q. de C.B.B. in te stellen, waarin alle instanties welke terzake belanghebbend zijn, worden betrokken (politie, particuliere organisaties, Kamer van Koophandel en Fabrieken etc.).

Zodra de noodzaak daartoe plaatselijk aanwezig wordt geacht, zou kunnen worden overgegaan tot de benoeming van een speciale functionaris die het H.B.B. c.q. de C.B.B. bijstaat in zijn werkzaamheden terzake van de zelfbescherming en (alleen in de A-gebieden) de bedrijfsbescherming, te weten in de A-gemeenten een *Hoofd Zelf- en Bedrijfsbescherming* en in de overige gemeenten een *Hoofd Zelfbescherming*. (Deze laatste functionaris is geen bemoeienis met de Bedrijfsbescherming toegedacht. Dit ware, voor zover in B-gemeenten vitale bedrijven als bedoeld in de § „Bedrijfsbescherming” zijn gelegen, het Kring-H.B.B. persoonlijk in handen te doen houden.)

De verdeling der werkzaamheden en de sfeer der bemoeienissen ligt, gelet op bovenstaande beschouwingen, in een A-gebied als volgt:

Schema VII

H.B.B. = Hoofd Bescherming Bevolking.

H.Z.B.B. = Hoofd Zelf- en Bedrijfsbescherming c.q. Adviescollege Zelf- en Bedrijfsbescherming.

A = Zelfbescherming in het gezin.

B = Zelfbescherming in kleinere winkels en werkplaatsen.

C = Blok- en Wijkbescherming.

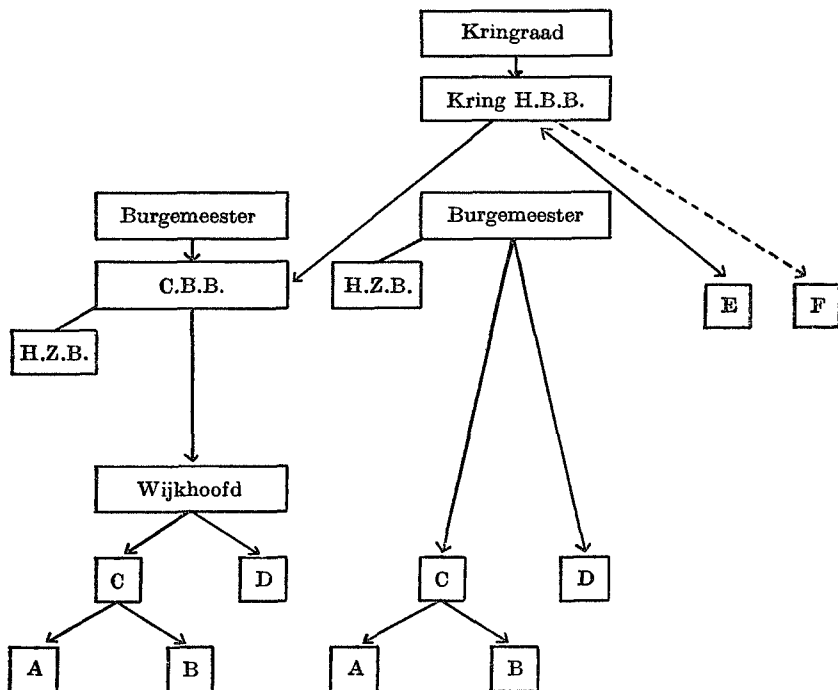
D = Bedrijfszelfbescherming.

E = Bedrijfsbescherming.

F = Bijzondere bescherming van Monumenten en Waterstaatsobjecten.
(De stippellijn duidt op de noodzakelijke coördinatie met andere B.B.-instanties).

Op overeenkomstige wijze ligt de verdeling der werkzaamheden en bemoeienissen in een B-kring, met inachtneming van hetgeen reeds werd opgemerkt met betrekking tot de taak welke het Kring-H.B.B. persoonlijk houdt ten aanzien van de Bedrijfsbescherming, als volgt:

Schema VIII

Kring H.B.B. = Kringhoofd Bescherming Bevolking (oude terminologie: Kring-commandant).

C.B.B. = Commandant Bescherming Bevolking (uitsluitend in de door de Commissaris der Koningin aangewezen gemeenten).

H.Z.B. = Hoofd Zelfbescherming, c.q. Adviescollege Zelfbescherming.

A = Zelfbescherming in het gezin.

B = Zelfbescherming in kleinere winkels en werkplaatsen.

C = Blok- (en wijk)bescherming.

D = Bedrijfszelfbescherming.

E = Bedrijfsbescherming.

F = Bijzondere bescherming van Monumenten en Waterstaatsobjecten. (De stippellijn duidt op de noodzakelijke coördinatie met andere B.B.-instanties).

§ 16. NASCHRIFT

In de voorgaande paragrafen is thans al hetgeen samenhangt met de opzet van een doelmatige zelfbescherming, blok- en wijkbescherming en bedrijfszelfbescherming besproken. Op vele punten zullen nog vragen rijzen. Er zal naar gestreefd worden deze zoveel mogelijk te ondervangen in de in onderscheidene paragrafen aangekondigde richtlijnen, gedragsregels en wenken welke ter nadere uitvoering nog van Rijkswegen zullen worden gegeven. Terzake van de benoeming (waarop reeds werd gedoeld in de noot bij § 7) en de regeling van de rechtspositie van het personeel, alsmede de uniformering en toekenning van rangen zullen onmiddellijk, nadat de op deze punten voorbereide wettelijke regelingen het Staatsblad hebben bereikt, eveneens nadere mededelingen worden gedaan.

Als maatregel, welke reeds onmiddellijk na het verschijnen van deze Leidraad ware te nemen, wordt in de eerste plaats genoemd het aanzoeken der wijkhoofden en blokhoofden. Deze functionarissen zullen n.l. enige tijd van voorbereiding behoeven om zich reeds zoveel mogelijk te verdiepen in de taak, welke hun wacht, en zich de daaraan verbonden problemen in onderling overleg duidelijk voor ogen te stellen. Een beroep op de bevolking kan daarbij achterwege worden gelaten, aangezien zulks niet zou kunnen passen binnen het raam van de voorlichting, welke de Regering zich voorstelt zeer binnenkort op uitgebreide schaal aan de gehele bevolking terzake van de bescherming der bevolking te (doen) geven. Op dat moment is het van groot belang dat de wijkadviescommissies (bedoeld in § 9) in het leven worden geroepen. Een reeds eerder instellen van de plaatselijke adviescommissies (bedoeld in § 15) kan intussen wel van belang worden geacht, aangezien zodanige organen voor de wijkhoofden en blokhoofden waardevolle adviezen kunnen geven, welke hun bij de voorbereidende en oriënterende werkzaamheden te pas kunnen komen.

Op vorenstaande wijze zal het mogelijk zijn een tijdige opzet van de in dit geschrift besproken beschermingsmaatregelen te verwezenlijken en onmiddellijk, nadat de voorlichtingsacties daartoe het sein zullen geven, de formatie van blokploegen en de tenuitvoerlegging der overige aanbevolen maatregelen ter hand te nemen.

